

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU AGRICULTURĂ, INDUSTRIE ŞI COMERCIU

ORGAN AL: „Reuniunii Economice din Orăştie“ şi „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“.

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 franci pe an.

APARE:

În fiecare Duminică.

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu preţuri moderate
Abonamentele şi inserţiunile se plătesc înainte.

Învăţământul practic.

Acela care urmăreşte mai de aproape învăţământul din patria noastră, a trebuit să se convingă că el tinde în prima linie a crea tineri, cari pot fi îndestul de destoinici a face pe avocatul, pe profesorul şi în prima linie pe funcţionarul. Puţini din tineri eşind din şcoală au alt vis decât a deveni slujbaşi. Nefiind pentru toţi loc, este natural, că cu toată ştiinţa lor sunt neputincioşi a'şi agonisi pâinea de toate zilele şi devin în modul acesta o sarcină pentru societate.

Un tiner care a primit un învăţământ practic, adecă s'a dedicat agriculturii sau unei meserii sau s'a preparat pentru cariera de comerciant nici-odată nu va suferi în agonisirea trebuinţoaselor pentru traiul seu.

Funcţionarul, deşi este necesar pentru bunul mers al carului statului, el nu produce nimica, ci numai consumă. Pentru un stat este însă de o importanţă foarte mare ca forţele producătoare să fie cât de numeroase, altcum cu cetăţeni neproducători şi el este sărac şi neputincios.

Acest adevăr este de mulţi cunoscut, însă până acum puţin s'a făcut. Cu atât mai mare plăcere cetim că dl ministru al instrucţiunii publice, cu ocaziunea discuţiei asupra bugetului, a enunţat o nouă direcţie în învăţământ. După-ce constată scăderea că în Ţara-Ungurească o mare parte a tinerimii numai de aceea umblă la şcoală, ca pe baza vre-unui atestat să capete vre-o slujbă, a declarat că va stărui din toate puterile şi cu toate mijloacele pentru dezvoltarea aşa numitului învăţământ practic; va da adecă o deosebită atenţiune artelor şi meseriilor. Forţele crea-

toare să fie dezvoltate, ear nu biurocratismul.

Pentru noi Români cuvintele ministrului încă ne pot fi de mult folositoare urmându-le. Noi suntem un popor sărac. Slujbele nu ne îngrăşe. Averea noastră este munca şi datorinţa noastră este a o folosi acolo, unde este mai rentabilă, adecă în agricultură, meserii şi comerciu.

Dela Reuniunile noastre.

Reuniunea meseriaşilor şi comercianţilor români din Sebeş şi jur — „Andreiana“, existentă abia de trei ani, şi-a ţinut adunarea generală a membrilor sei în ziua de 13 Aprilie a. c.

Ne face o deosebită plăcere a spicui din valorosul raport al comitetului, precum şi din procesul verbal al adunării generale unele date cari interesează pe fiecare bun Român.

Reuniunea numără 47 membri ordinari şi 56 membri extraordinari (ajutători), în total 103 membri.

Ca în trecut, aşa şi în anul expirat s'a ţinut în fiecare săptămână, cu puţine excepţiuni, câte o serată literară, în care s'a declamat, cetit, scris, socotit etc. Afară de aceea în fiecare săptămână s'a ţinut câte o probă de cântări. S'au aranjat şi 5 petreceri cu joc premerse de producţiuni ş. a., 2 producţiuni teatrale, apoi 3 serate literare publice cu program constător din cântări şi declamări.

Punctul de culminaţiune în activitatea reuniunii în anul trecut a fost expoziţia, ce a aranjat-o la Sf. Petru. Ea a fost a 2-a expoziţie a meseriaşilor români din ţara aceasta. Două săptămâni, cât a stat expoziţia deschisă, numerosul public vizitator a avut ocaziunea a se convinge, de ce e capabil meseriaşul român. Importanţa expoziţiei

s'a potenţat şi prin împrejurarea, că la invitarea şi iniţiativa reuniunii noastre s'au adunat la încheierea expoziţiei reînălţaţi de-ai meseriaşilor din celelalte localităţi: Sebeş, Sibiu, Braşov, Orăştie, Alba-Iulia, Selişte, Mercurea şi Poiana, şi s'a ţinut prima conferenţă a meseriaşilor şi comercianţilor români din patrie, în care între altele s'a declarat «Reuniunea meseriaşilor rom. din Sibiu ca reuniune centrală, care are să publice şi un anuar despre activitatea tuturor reuniunilor rom. de acest gen.

De remarcat mai este şi împrejurarea, că 27 membri ordinari ai reuniunii au intrat în corpore ca membri activi în reuniunea pompierilor voluntari din localitate, în care până acum erau numai patru Români, restul tot Saşi. În 16 Iunie a. tr. s'a celebrat un parastas pentru patronul reuniunii Andreiu Şaguna, la care reuniunea a luat parte în corpore şi a cântat imnul lui Andreiu. S'a decretat revista «Bunul Econom» ce apare în Orăştie de organ oficios al reuniunii.

Starea fondurilor: 1) Fondul neatacabil 1053 cor. 62 fil., 2) fondul văduvelor şi orfanilor 259 cor. 37 fil., 3) fondul disponibil 8 cor. 58 fil., 4) fondul pentru expoziţii 43 cor. 43 fil., taxe restante dela m. ord. 6 cor. Avere în bani deci: 1492 cor. 66 fil. Inventarul averii totale a reuniunii este: a) numărar 1492 cor. 66 fil., b) mobiliar şi utensilii 599 c. 80 fil., c) bibl. 81 cor. 40 fil. = 2173'86. Budgetul pe 1902. A) venite: 1) restul cassei cu finea 1901 121 cor. 66 fil., 2) taxe dela m. ord. 160 cor., 3) dela m. ajutători 4 cor., dela m. extraord. 70 cor., 4) Ajutor dela «Sebeşana» 50 cor., 5) dela petreceri şi producţiuni 100 cor., 6) interese după capitale eloc. 28 cor., 7) venite extraordinare 30 coroane, B) Eşite: 1) chirie (inc. şi lum.) 150 cor.

2) Remunerație dirigentului corului 100 cor., 3) cărți 50 cor., 4) note musicale 20 cor., 5) spese de biuro 10 cor., 6) pentru tipărirea statutelor 30 cor., 7) pentru procurarea de mobilier 50 cor., neprevăzute 50 cor. Suma venitelor 599 cor. 66 fil., a eșitelor 480 cor. Bilanț: Intrate 559 cor. 66 fil., Eșite 480 cor., Excedent 79 cor. 66 fil.

Biblioteca numără 65 volume în valoare de 81 cor. 40 fil.

Adunarea generală aflând activitatea comitetului și a funcționarilor în deplină regulă, pe lângă mulțumită li-se dă absolutor.

În fine se aleg cu aclamare pentru un nou period de trei ani: președinte: Zevedeu Murășan, preot; vicepreședinte: George Tatar, funcționar la «Sebeșana»; notar și bibliotecar: Ioan Pavel, inv.; cassar: Petru Gavrilă, m. cismar; controlor: Victor Săbădău, comerciant; econom: Ioan Tecău, m. butnar; v.-bibliotecar: Petru M. Opincar, m. cojocar. În comitet: Ioan Stanca, m. cismar; Petru Muntean, Dumitru Popa și Simeon Lupșa, m. cojocari. Suplenți: Ioan Reștea, m. cojocar și Nic. Besoiu, m. cismar.

Cătră toate reuniunile noastre de meseriași.

— O rugăminte. —

Conferința meseriașilor români din opt localități, ținută la 15 Iulie 1901 în Sebeșul-săsesc, în nobila sa preocupățiune de soartea clasei noastre de mijloc, numind comitetul »Reuniunii soda-

FOIȚĂ

LIBERTATEA

— Bună ziua, vecine! Ce ai de te arăți așa de supărat?

— Ce să am? Boclucuri, procese... naiba să le ia.

— Ce proces?

— Proces de contravenție! Auzi colo, să mă dea în judecată pentru un fleac!

— Dar ce s'a întâmplat?

— Ascultă, d-le. Zilele trecute, un comisar comunal trece p'aici și vede în curte grămada asta de gunoiu. — Nu, că s'o ridică. — Păi, zic, lasă oiul ridică-o eu. — Când? — Când mi-o veni la socoteală. — Am să te dau în judecată! — Pofrim, dă-mă.

— Și te-a dat în judecată?

— Firește. Uite citația. Îți place, Domnule? De! apoi n'am drept să mă supăr? N'am drept să strig? Ce are el, guleratul, cu

lilor români din Sibiu» de comitet central executiv pentru toate reuniunile noastre de meseriași, totodată l'a încredințat cu adunarea tuturor datelor aparținătoare activității, ce reuniunile noastre o desvoaltă în interesul lor propriu îndeosebi și în interesul meseriașilor de pretutindenea în general. Pe baza datelor astfel câștigate a lucra apoi la aflarea căilor și mijloacelor celor mai potrivite și mai neapărate pentru desvoltarea și perfecționarea meseriilor la noi.

Pentru a ajunge cu mai multă ușurință la acest scop hotărîre s'a luat, ca toate reuniunile activate și cele în alcătuire provisorică să facă despre a lor activitate cu sfîrșitul fiecărui an rapoarte detaliate, din cari să se reoglindeze toate lucrările săvîrșite de reuniune în cursul anului.

În aceste rapoarte să se cuprindă între altele și numărul meseriașilor (măiestri, calfe, învățacei) aflători în localitate, soiul meseriilor reprezentate și al celor ce nu au reprezentanți, dar cari s'ar bucura de trecere în localitate și în împrejurime. Mai departe a arăta pe lângă lucrările întreprinse de reuniune și de meseriași și cele ce de dorit ar fi să se întreprindă în folosul desvoltării meseriașilor nostri și în fine arătând, dacă meseriașul nostru este în înaintare sau în decădere; pentru cazul din urmă a visa la mijloacele, ce ar fi să se aplice pentru delăturarea pedecilor ce stau în calea desvoltării.

Pătruși de însemnătatea misiunii ce ni-s'a dat, ne permitem a ne ruga cu

curtea mea? Nu sunt eu slobod să tac ce vreau? Auzi! Ci-că e libertate! Libertate? Procese de contravenție! Ce libertate e asta, Domnule?

— Nu te supăra, vecine, că n'ai dreptate.

— N'am dreptate! Pofrim, și dumneata acum! Cum! Avem libertate ori n'avem?

— Avem.

— Atunci ce e libertatea? Nu pot eu să fac ce vreau în casa mea, în curtea mea?

— Nu poți.

— Dar nu e libertate.

— Ba este.

— Dumnezeu să te înțeleagă.

— Ascultă-mă liniștit să-ți lămuresc. D-ta zici bine când zici, că este liber cine are drept să facă ce voește...

— Păi atunci?

— Dar uiți un lucru. Zi că i-ar veni vecinului din colț postă să-ți tragă o bătae; ar fi liber s'o facă?

— Iacă vorbă? ce să potrivește?

— Va să zică, el nu e liber să facă acest lucru măcar că vrea...

frățească dragoste de conducătorii reuniunilor noastre de meseriași să binevoiască a insista pentru compunerea raportului general despre activitatea reuniunii până la sfîrșitul anului 1901 și a ne trimite cel mai târziu până la 1 Iunie n. c. o copie a raportului, însoțit de consemnarea membrilor ordinari și ajutători cum și de un exemplar al statutelor reuniunii.

Sibiu, 25 April n. 1902.

Comitetul «Reuniunii sodalilor români din Sibiu», ca comitet central executiv al tuturor reuniunilor de meseriași.

V. Tordăștanu,
president.

I. Apolzan,
notar.

Reuniune agricolă română în părțile Silvaniei.

O consfătuire intimă, ținută în luna Aprilie în Șimleul-Silvaniei a organizat un comitet de inițiativă, care a invitat pe fruntașii din Sălagiu și Chior la o constătuire în 30 Aprilie în Șimleu, pentru a pune la cale înființarea unei reuniuni agricole române în părțile Silvaniei.

DIN LUME

Dorințele Albanezilor din România.

O telegramă din București anunță, că comitetul central al Albanezilor din România a adresat Austro-Ungariei, Italiei, Franciei și Rusiei o petiție, în

— E?...

— Să mai zicem, că acest vecin pune un clopot în curtea lui și toată noaptea balanga-balanga... Liber este să facă?...

— Firește că nu e liber, fiind-că îmi strică mie somnul.

— Ce-ți pasă? Nu e în curtea lui? Nu e stăpân? Nu poate să facă ce vrea?

— Da, da; poate, dar să nu mă supere pe mine.

— A! Te-am prins.

— Cum?

— Va să zică ai spus că sunt lucruri pe cari cine-va nu e liber să le facă, măcar că vrea, fiind-că supăra pe altul.

— Da, da...

— El acum să venim la gunoiul d-tale.

— Ei?

— De ce nu ții d-ta gunoiul în casă?

— Cum dracu să-l ții? să mă bolnăvesc?

— Va să zică gunoiul te poate bolnăvi?

De ce?

care cere, ca trupe italiene să ocupe Albania. Guvernele puterilor respective n'au răspuns până acum.

Zădărnicierea păcii.

Dr. Leyds, agentul transvalian din Bruxella, a declarat într-o convorbire cu un ziarist belgian, că negocierile de pace se pot considera de zădărniciate în urma atitudinii încăpăținate a Angliei. Buri pretind independența republicelor sud-atricane, amnestierea răsculaților din Capland și desarmarea generală.

Lupta va continua.

DE TOT FELUL

Un ordin al guvernului nostru a interzis (oprit) fabricarea și vânzarea vaselor de bucătărie spoite cu nikel; S'a constatat adecă, că oțetul și alte substanțe [materii] au însușirea de a dizolva nikelul și astfel dizolvat și consumat, produce vărsături și este mai otrăvitor decât arama.

Un lac pentru astuparea și sigilarea buteliilor. Un lac fluid constă din: 400 gr. gips, 600 gr. ciment alb englezesc, 300 gr. cretă, 200 gr. dextrină, 5 gr. soluțiune de șellak în spirt. Aceste materii se amestecă bine adăugându-se și colorarea dorită. În acest lac se moaie găturile buteliilor astupate cu dop de plută și se lasă să se usce.

Alt preparat în formă de ciment este următorul: 3 părți de rășină americană pulverisată se amestecă cu o parte natriu corosiv și cinci părți apă, și se frământă cu atâta gips, până când formează un ciment. Acest preparat se întărește în trei pătrare de oră și lipește foarte bine.

— Fiind-că es din el mirosuri grele.

— Dar dacă e în curte nu es mirosuri? Nu te bolnăvește?

— Ba da.. dar vezi că în curte e aer mult și grămada nu e prea mare.

— Dar dacă toți locuitorii din strada asta ar pune câte o grămadă la fel în curte, cum ți-ar mrosi când ai trece p' aici? Și dumitale, care stai aici, ți-ar plăcea?

— Firește că nu, dar ceialalți nu au gunoiu, l-au ridicat...

— Apoi vezi? Și d-ta liber ești dar nu poți să ții gunoiu, pentru-că superi pe altu.

— Ai dreptate. Chiar astăzi o să chem un căruțaș și să curăț curtea.

— Vezi așa. Acum ne-am lămurit despre libertate.

— Ne-am lămurit.

— Și Cristos tot așa a zis: ce ție nu-ți place, altuia nu face. Aceasta este libertatea.

G. Adamescu.

Intrebuințarea vaselor care au cuprins unt de lemn pentru vin. Asemenea butoiașe, ce se vînd mai pe nimic, pot fi curățite ca să se poată pune și vin în ele.

Înlăturarea acelu gust gras, respingător și de multe ori ranced se înlătură în mod sigur astfel:

Dizolvăm 500 gr. sodă cristalizată în 5 litri de apă ferbinte; această soluțiune o turnăm cât se poate de ferbinte, în butoi. Soda formează cu untul de lemn din doage un săpun solubil, adecă care se topește în apă. Se înțelege că vasul trebuie bine rostogolit și dat și de mai multe ori peste cap, pentru-ca toate doagele să fie atinse de materia curățitoare; a doua zi vasul trebuie bine scurs, apoi spălat și clătit cu apă. În cas de lipsă repetăm această procedură până ce vasul devine liber de mirosul și gustul unt de lemnului.

Advocatul poporului.

Despre interese (camătă). Interesele legale începînd dela anul 1895, Iulie 1, sunt dela 100 fl. cinci procente (5%) dacă în scris nu e convenită altă camătă sau interese mai mari. Interese mai mari de opt procente [8%] nu se pot deobliga în scrisoare sau contract. Dacă procentul nu este notat în contract, se subînțelege cinci procente. Excepțiune face cambiul după care se plătesc 6%. Acela care pretinde mai multe procente, respective interese, sau care trece sau capitalizează interesele în cambiu poate fi denunțat [arătat] în termen de trei ani la gendarmărie, judecătoria cercuală, fișcalului reg. sau chiar și la tribunalul reg. Arătarea o poate face însuși părătorul verbal sau în scris. La cas că-și face arătarea în scris trebuie să fie subscrisă în fața a doi martori. Astfel de cereri sunt scutite de timbru. [Art. de lege XXXV, XXXVI din anul 1895 și art. de lege XXV §. 9 21, 24 din 1883].

*

Interesele, cari nu s'au pretins la timpul său, nu se mai pot pretinde din partea creditorului după decursul a 3 ani considerându-se de prescrise [invechite]. [Art. de lege XXV §. 19 din 1883]. Nu face excepțiune dela această dispozițiune împrejurarea că interesele au fost altfel numite în obligațiune. E de observat încă că această dispoziție a legii se referă numai la împrumuturi de bani, ear în alte casuri interesele se pot pretinde ori și când în urma termenului prescris. [Decisul curiei din 21 Ian. 1898 Nr. 65].

DIVERSE

Ceva despre fasole. Fasolea formează un articol de comerț foarte însemnat și are un preț foarte bun. Nu ne putem explica pentru-ce nu se cultivă în măsură

mai mare și este așa puțin luată în considerare, din partea economilor noștri cu atât mai virtos, că pentru cultura fasolei atât pământul cât și clima este potrivită și boabele ei nu sunt expuse așa ușor stricăciunii și se poate ținea timp mai îndelungat ca ori care alte leguminoase. Pentru cultura fasolei în măsură mai mare trebuie să fim cu băgare de samă la alegerea soiurilor. E știut că unele soiuri de fasole rodesc și aduc fructul rînd pe rînd, așa că pe una și aceeași plantă putem afla fructe coapte și flori în acelaș timp. Acestea sunt de regulă soiurile urcătoare.

Altcum stă lucrul dacă alegem soiuri cari produc fructul deodată în acelaș timp. Toate fructele ajungînd la coacere deodată, odată le și recoltăm. Astfel de soiuri sunt de regulă cele oioage (neurcătoare). Pentru abundența recoltei lor sunt foarte recomandabile economilor noștri.

*

În grădina de pomi în decursul lunii acesteia, dacă avem surcei nobili la îndemână putem altoi neîntrerupt pomii, cu deosebire meri și peri. Dacă la pomii altoiți în toamnă mugurul începe a crește, părădurețul se retează deasupra și legătura i-se slăbește pentru-ca să se poată desvolta. Caisii cari sunt înfloriți, și sunt expuși vînturilor reci de miază noapte, se acopăr, dacă se poate, cu rogojini, ear dacă timpul e cam ploios trebuie des scuturați, pentru-ca apa să nu stea pe flori.

Medicul casei.

Buba rea. Aceasta boală bine cunoscută poporului nostru se numește în știință pustula maligna. Ea provine dela animalele cari au suferit și au murit de dalac numit și armurare, dalac sau cărbune. De aci vine și primejdia mai mare pentru oamenii, cari sunt mai mult în atingere cu acestea animale sau cu produsele lor. Microbul bubei rele pătrunde în om printr'o sgărietură a pielei sau rană, din care pricină se și observă buba rea cu deosebire pe părțile descoperite, cum sunt: fața, mâinile și picioarele. Boala se poate duce și dela om la om. Semnele ivirii acestei boale la om sunt: În locul unde s'a așezat microbul se ivește mai întâiu o pată mică roșie ca pișcătura de purece producînd mâncărime mare și vrînd nevrînd te face să te scarpini; pata aceasta se preface apoi în o beșicuță mică, turtită, cenușie închisă și plină de un fel de apă; mai târziu se sparge și în locul ei rămîne o rană mică roșie, care se uscă și îngălbinește, apoi se negrește și pelea din jurul ei începe a se umfla. Imediat ce se ivesc aceste semne trebuie se cerem ajutorul medicului.

Pentru a preintimpina boala trebuie ca oamenii să se ferească de vitele cari sunt bolnave de dalac. Vitelor sănătoase să nu le fie ertat a pășuna pe locurile unde au zăcut ori s'au îngropat vitele atinse de această boală; pîrul, lâna, peile, coarnele, sîul lor să nu se întrebuințeze și să se oprească vinderea lor, căci toate acestea sunt purtătoare de molimă.

Păstrarea grăunțelor.

(Retipărirea interzisă).

(Urmare și fine).

Acest mod încă poate fi bun, dacă se face în următoarele condițiuni: podeala pe pod trebuie să fie imperviabilă (nepătrunzătoare) gazurilor ce ies din locuințe și cu deosebire din grajduri; apoi grânele trebuie să zacă pe o podeală solidă de lemn bine încheiat și tras la rindea (geluit); materialul acoperișului trebuie să fie un rău conducător de căldură, adică de paie sau trestie, cari sunt cele mai bune; cele de lemn sunt mai puțin favorabile, și rele de tot sunt cele de fer (pleu). Ori-care ar fi modul păstrării grânelor, trebuie să păzim cu strictețea cea mai mare curățenie posibilă, altcum ni-se încuibă o mulțime de insecte vătămătoare, care pot produce pagube enorme.

Contra șoarecilor și guzganilor re vom păzi numai printr'o construcție solidă și captușind colțurile și unghiurile cu tinichea (pleu). A folosi otravă în contra lor în magazii nu este permis, căci în cele mai multe cazuri otrava mâncată de ei o debordează (o varsă) în curând și poate ajunge pe grâne.

Dacă pe lângă toată curățenia vom observa în magazii gărgărițe, vom vântura cât se poate de des grânele și vom spăla pereții magaziei cu leșie. Mijlocul cel mai bun este însă a deșerta cu totul magazia și a o lăsa să stea goală cât se poate de lung timp, în tot cazul însă cel puțin 3 luni.

Recolta cucuruzului (porumbului, păpușoiului).

Deși cucuruzul (porumbul) aparține grupei numite cereale, totuși recolta diferă dela a celei descrise până aci. Aceasta din cauza făpturii sale deosebite de celelalte. În localități unde reușita cucuruzului este nesigură se obișnuiește a se rupe spicul și chiar și din foi pentru a grăbi coacerea porumbului.

Această procedură însă este împreunată totdeauna cu o scădere simțitoare atât în calitatea cât și în cantitatea recoltei grăunțelor.

Cucuruzul se va recolta când bobul este tare și foile ce îmbracă știuletele uscate.

Recoltatul se face cu mâna rupând știuleții cu pănuși sau fără pănuși.

S'a încercat în America a se construi și mașini pentru recoltatul cucuruzului, ele însă sunt încă necomplete. Când se strânge cucuruzul cu pănuși cu tot, știuleții trebuie curățiți de ei în urmă cu mâna sau cu mașina.

Ori-cât de uscați ar fi cucuruzii când îi recoltăm, totuși conțin încă o mare cantitate de apă (până la 33%)

din care cauză nu se pot desface boabele îndată de știuleți, ci cu ei laolaltă se păstrează de regulă până primăvara următoare în coșare, unde se pot usca. Cantități mai mici se pot păstra împletind știuleții cu ajutorul pănușelor lor în cununi și cari se așează apoi în podurile caselor sau pe sub streșini. Cu deosebire porumbul destinat pentru sămânță îl vom păstra în acest mod. Câte odată suntem siliți a recolta cucuruzul încă necopt. În acest caz punându-l în coșare, el mucezește și se strică. Consumarea unui astfel de cucuruz de către oameni produce boala numită *pelagra*. Ea se manifestă (arata) prin transformarea pelei într'o coajă mai groasă, care mai târziu crapă unde unde au fost îndoitori de peie și o sângerează. Boala se termină prin nebunie și moarte, în cele mai multe cazuri prin sinucidere. Boala *pelagra*, fiind în o stare mai înaintată este incurabilă, cel puțin până acum nu se cunosc încă mijloace contra ei.

Când cucuruzul nu este copt cu desăvârșire când îl recoltăm, nu-l vom așeza nici-odată în coșare, ci-l uscăm mai înainte bine la soare sau în cuptoare, care se folosesc pentru coptul pâinei, sau, cel puțin, când îl așezăm în coșare, vom pune printre el straturi de mărar uscați. Aerul va putea străbate cu mai mare înlesnire și cucuruzul se va usca mai ușor fără-ca să mucezească.

Desghiocatul (sfirmitul) cucuruzului se execută cu mâna sau cu mașina, care se pune în mișcare cu mâna sau cu vaporii.

Lucrarea mașinilor are neajunsul, că totdeauna rămân boabe pe la vârful știuleților, care trebuie a se desface cu mâna, ear unde sunt cantități foarte mari, se perd sau se dau la porci și paseri, cari le culeg singure.

Știuleții se pot folosi ca material de foc și cocenii dacă s'au strins bine, servesc ca un bun nutreț pentru vite în cursul iernei, ear cotoarele rămase se folosesc ca material de foc mai ales unde este lipsă de lemne.

Economia vitelor sau Zootechnia.

Introducere.

Cultura pământului este în strinsă legătură cu economia vitelor. Prin vitele noastre putem lucra ogoarele, ele ne dau multe produse folositoare hranei și produc băligarul necesar țarinelor. Numai prin vite putem folosi de multe-ori unele recolte ce tacem pe moșiile noastre, prefăcându-le în produse animale, care le putem vinde apoi mai ușor.

Animalele domestice principale de care ne ocupăm sunt vitele cornute, oaia, calul și porcul, apoi: albinele, peștii și paserile de casă.

Creșterea și ținerea acestor animale ne dau: 1) forță pentru diferite lucrări; 2) produse animale, precum: lapte, carne, grăsime, piei, lână, miere, ouă, ceară etc. și 3) băligar.

Zootecnia sau știința despre economia vitelor se ocupă: 1) cu *specia și rasele animalelor domestice*, 2) *prăsirea lor* și 3) *nutrirea și îngrijirea lor*.

I.

Specia și rasele animalelor.

Ori-ce crescător de animale domestice trebuie să facă unele distincțiuni (deosebiri) între felurile și soiurile animalelor sale, de aceea este de interes ca să ne familiarisăm și cu unii termini (numiri) care ori-ce agricultor mai cult trebuie să-i cunoască. Vom trata aci numai despre aceia, cari sunt mai necesari pentru a ne da samă de vieța și modificările (schimbările) la cari este supus corpul animal.

Înainte de toate trebuie să știm ce se înțelege sub cuvântul *specie*.

Toate animalele care se reproduc (se înmulțesc) între sine și a căror fi încă au facultatea (însușirea) de a se reproduce, formează o specie. Astfel avem specia bovină (vitele mari cornute, precum boi, vaci, tauri), specia cavalină (caii), specia ovină (oile) etc.

O eapă împărecheată cu un taur nu va produce un puiu; tot asemenea nici un câne cu o oaie; prin urmare ei formează specii diferite. Dar dacă împărechem o eapă cu un măgar sau o măgăriță cu un armăsar, vor produce mânz, care se numește catâr.

Cu toate că calul s'a reproduș cu măgarul, totuși nu formează la olaltă o singură specie, ci două diferite, din cauză că catârul nu se reproduce mai departe (este sterp).

Dacă observăm animalele domestice din aceeași specie, vom vedea că și între ele se găsesc deosebiri: unele sunt de felul lor mai mari, altele mai mici și au diferite forme în corpul lor; unele se desvoaltă mai repede, altele mai încet, unele se îngrășe mai curând, altele mai târziu etc. de aceea s'a găsit de trebuință a se face subdiviziuni (subîmpărțiri) chiar între animalele de aceeași specie. Aceste subdiviziuni la animalele noastre domestice se numesc *rase*

Înțelegem sub cuvântul de rasă o grupă de animale dintr'o specie, care prin caracterele (însușirile) lor exterioare (din afară) și interioare (din lăuntru) se pot ușor deosebi de o altă grupă din tot aceeași specie și care caractere se moștenesc totdeauna și de fiii lor.

Rasele s'au format numai cu încetul și treptat, după-cum vitele au ajuns să trăească în diferite locuri: la șes sau la munte, într'o climă caldă sau rece, după-cum le-au folosit oamenii: pentru muncă sau pentru producțiunea laptelui sau a lânii, și așa mai departe.

Cele mai multe rase s'au format dela sine prin influența naturii și ele se numesc *rase naturale sau primitive*. Altele s'au format prin influența omului și se numesc *rase culturale*.

Dacă schimbăm cu desevirșire locul și modul de traiu a vre-unui animal dintr'o rasă, atunci urmașii lui încetul cu încetul perd caracterele lor de odinioară și în cazul acesta zicem că rasa lor a *degenerat*.

Cu cât o rasă este mai veche, cu atât *degenerează*

mai cu greu; de aceea rasele naturale *degenerează* mai încet, ear cele culturale mai curând.

Acel animal, care poartă *toate* semnele care caracterizează rasa de care aparține se numește *animal de rasă*, și acela care s'a născut din părinți de tot aceeași rasă ia numire de *pur sânge* (sânge curat) din rasa cutare sau cutare. (Această numire se folosește cu deosebire la cai). Fiul produs din părinți care nu aparțin aceleiași rase, se numește *bastard sau corciu* (corcitură).

De multe-ori nu este deajuns subdiviziunea speciilor numai în rase, ci acestea se mai împart încă și în *varietăți*, și acestea în *familii*, apoi în *turme* etc.

II.

Prăsirea sau multiplicarea animalelor domestice.

Animalele ca și plantele au proprietatea a transmite caracterele lor și asupra urmașilor lor și deoare-ce ambii (amândoi) părinți au influență asupra caracterelor puiului sau fătului care-l produc, agricultorul este dator a alege ambii reproducători ca ei să poseadă forme frumoase și să aibă caracterele ce voim a da feților.

În general reproducătorul masculin transmite asupra fătului caracterele corpului seu din partea anterioară (dina-inte), pe când reproducătorul feminin celei a părții posterioare (dinderet).

Proprietățile animalelor sunt parte *moștenite*, parte *câștigate*. Cele dintâi, deoare-ce își au originea în organismul animalului se transmit mai ușor asupra urmașilor decât cele din urmă, cum sunt d. ex. coarne rupte, urechi și coadă tăiate și altele asemenea.

De multe-ori se întâmplă, că fiii nu au proprietățile părinților lor, ci acelea ale mosilor sau strămoșilor lor, o astfel de moștenire se numește *reversiune* sau *atavism* (întoarcere înapoi).

Pentru a ajunge scopul ce-l urmărim în prăsirea vitelor, ne putem folosi de două metode și anume: *prin selecțiune sau alegere și încrucișare*.

Prin *selecțiune* înțelegem alegerea reproducătorilor din una și aceeași rasă, ear prin *încrucișare* reproducătorii sunt de două rase diferite.

De *selecțiune* ne folosim atuncia, când voim a îmbunătăți o rasă *prin ea însași*.

Spre scopul acesta alegem ca reproducători animalele cele mai perfecte din întreaga turmă și urmașii lor îi îngrijim cu o deosebită atențiune, îi nutrim corăspunzător scopului cultural și cultivăm cu deosebire proprietățile acelea, care dorim a le desvolta mai mult în aceste animale. Pentru prăsirea mai departe alegem din acești urmași earăși numai animalele cele mai perfecte și urmăm astfel mai multe generațiuni de-a rîndul.

(Va urma).

Răgușiala sau **Afonia** poate înainta până la pierderea completă a vocii. Ea provine din cauze și boale variate și adesea sunt un semn prevestitor al unei boale ce de multe ori par că nu are nimic a face cu răgușiala. De aceea nu este permis a o neglija, ci trebuie a lua măsurile cuvenite la timp. Ea poate proveni în prima linie din răceală, apoi din boale de piept sau din boale lumesti, sau și din alte cauze sau obstacole pe canalul respirator cu deosebire pe coardele vocale.

CALENDARUL ECONOMIC.

Ce se facem în Maiu?

În grădina de pomi. Straturile sămănaute și în care s'a sădit pomisori tineri trebuie udate cu îngrijire de câte ori cere trebuința. Vlăstarii pădureți ce se ivesc în jurul pomilor cu deosebire la altoi, se taie fără cruțare, căci consumă puterea productivă a pomilor. Dacă timpul e călduros udă altoii și la cei prinși slăbește legătura. În luna aceasta se poate îndeplini ocularea adecă altoirea prin ochiu (mugur), dar' mai întâiu la meri și peri și numai după aceea la pomii cu simburii tari, cum sunt pruni ect. Timpul cel mai potrivit pentru oculare este dimineața, când e senin, timp plăcut și liniștit. Pomii atâcați de omide pe timp liniștit afumă-i cu pucioasă presărată pe jeratic. Gândacii de Maiu sau cărăbușii trebuie scuturați dimineața de pe pomi, aștrînși, opăriți striviți bine și dați ca nutremit galțelor, porcilor, dar la nici un caz îngropați, căci nefiind bine opăriți, din ouăle ce se află în femeșile cărăbușilor, pe viitor se vor spori mai mulți.

În grădina de legume. Samănă sămânțele legumilor și celor mai târzii. Udă cu îngrijire legumile sara după apunerea soarelui, sau dimineața înainte de ivirea acestuia. Straturile se plivesc și curăță bine pentru ca buruienile să nu împedeze dezvoltarea legumilor. Răsădește din patul cald cătră finea lunei acesteia pepenii, dacă timpul e prinos. — Pe la mijlocul lunei se răsădește tutunul (tăbacul), înminuindu-se mai înainte rădăcinile în zamă de gunoiu și nêsip.

În vie, înainte de înflorirea strugurilor la tot casul trebuie să facem întâia săpătură. Pământul trebuie bine întors și mărunțit. Timpul cel mai potrivit pentru săpatul viilor, este timpul uscat sau secetos.

În câmp. Samănă cânepă și in. Se poate începe răsădirea curechiului (varză). Se sapă cucuruzul, cartofii. Coseste luterna înainte de înflorire, dar se nu se taie prea pe jos, că pier multă din ea. Ogoritul trebuie sfârșit. Bucatele trebuie cernute vânturate, pentru a nu se încinge.

În stupină. În luna aceasta albinele încep a roi. Roiii trebuie păziți și prinși. Cosnițele înainte de prinderea roilor, trebuie curățite de paianțini, molii dacă ar fi. Se îngrijim și se pustiim cu tot deadinsul, furnicile, fluturi de noapte, ca pe cei mai însemnați dușmani ai stupilor.

NOUTĂȚI

Conferențele învățătoarești din Orăștie s'au ținut în zilele de 1, 2 și 3 Maiu n. sub conducerea comisariatului consistorial dl prof. D. Comșa. Deoarece ele prezintă un deosebit interes pentru cetitorii noștri, vom reveni asupra lor în numărul viitor,

Batalionul I. al reg. 31 a sosit aici Luni, a doua zi de Paști. La gară a fost întâmpinat de corpul ofiteresc din loc, ear primarul orașului, dl Acker a ținut în numele cetățenilor o vorbire de bineventare, la care a răspuns dl major Padewit.

Sublocotenent! A. S. Regală Principele Carol al României a fost avansat pe ziua de 8 Aprilie v. la rangul de sublocotenent al armatei române. Până acuma principele Carol avea rangul de sergent la vânători. El nu are în prezent mai mult de nouă ani.

Paști cu zăpadă. Din toate părțile țerii vin știri triste. Zăpada și înghețul din săptămâna trecută au nimicit nu numai poamele și viile, dar în unele regiuni a stricat și sămănăturile, mai ales cele de seacă.

Filoxera. În viile Hațegului s'a constatat filoxera. Din această cauză s'a oprit aducerea lucrătorilor de-acolo în alte locuri.

Vechile cărți postale cu marca de 4 bani s'au scos din circulație cu 1 Maiu. Ele vor fi taxate cu 8 bani, chiar și când vor fi având marca suplimentară de 1 ban. Mandatele postale cu marca de 1 ban se mai pot însă întrebuința cu o marcă suplimentară de 1 ban până la stârșitul lui Iunie.

Despre micul principe Carol al României se povestește următoarea istorie: Zilele trecute se juca de-a resboiul cu mai mulți copii în grădina dela Cotroceni. El voia să fie numai comandantul armatei române, de aceea în câteva lupte a hotărât să fie comandant al »armatei« dușmane băiatul colonelului Priboian. După lupta a treia zise Priboian cel mic: »Ce? Numai tu să comanzi arma română? Și eu sunt Român ca și tine. Acum vreau să o comand eu. Carol nu s'a învoit și cei doi viteji s'au luat la trântă. Noroc, că a sosit regele pe acolo, care l'a despărțit hotărând totodată, că și Priboian să fie comandant al armatei române.

Institutele gr-cat. române din Beiuș, gimnasiu, institut de fete, școala elementară, în 3 Maiu a. c. la 5 ore seara vor ține în comun o festivitate în onoarea Exc. Sale Episcopului Michail Pavel din ocaziunea jubileului de 50 de ani a preoției Exc. Sale, la care părinții elevilor și toți binevoitorii sunt invitați cu onoare. Direcțiunile.

Expoziție de vite de muncă și țesături românești în Foventea s'au ținut a treia zi de Paști. Banca „Cordiana“ au acordat spre acest scop două premii de câte 20 cor. Aceste expozițiuni se vor repeta în fiecare an.

Un monstru. O oae a unui țeran din Ocna-Sibitului a fâtat un mel alb, care avea un singur ochiu în frunte. Nasul și falca de sus lipsiau, limba era crescută în afară. Neputând suge, mielul a murit curând.

O faptă oribilă. Krnyaszki Lázár învățăcel de măcelar în etate de 15 ani, a strâpuns pe ortacul său Bilincz Iános, în etate de 13 ani, cu cuțitul drept în inimă, rămânând numai decât mort. Amândoi se certară la prânz, pe motiv, că cel din urmă nu a voit să mănca în Vinerea-Mare, ținând post. Oare destrăbălatul prunc avut-a parte de studiul religiunii?

Hoți de codru. Par'că nu-ți vine să crezi, că și azi se mai pot ținea hoți prin păduri, ca în vremurile vechi. Cu toate acestea în pădurile de stejari din comitatul Sălăgiu de 3 luni încoace se ține un hoț primejdios, care a îngrozit pe oameni, de nu cutezau să mai meargă nici dintr'un sat într'altul. În 6 Aprilie a jâfuit și a lăsat moarte de jumătate în pădurea Almașului pe femeile N. Mădașa, ved. după Gligor Crișan și Maria Vereș, toate Românce din Csahoy. În noaptea de 14 Aprilie lau și prins gendarmii pe hoțul, ce poartă numele Hiri Ferencz. Are multe păcate pe suflet Hiri, dar acum și le-a ispăși pe toate în urma pedepsei, ce-i vor dicta-o apărătorii legii și împărțitorii dreptății.

Executorul asasinului Mac Kinley a dispărut. Din New-York se anunță, că electricianul Dawis, care a săvârșit execuția lui Mac Kinley, a dispărut câteva zile după execuție; se crede că el a fost omorât de anarhiști, dela cari și primise scrisori de amenințare.

Un șerpe în pântecul unui copil. Se sennalează din Winkel (Alsacia) un curios cas medical, care de altfel nu e cu totul nou. Un copil în vîrstă de patru ani, de o vreme oare-care slăbea, fără ca doctorul să poată hotărî pricina acestei stări. Copilul mânca mult, dar slăbea în mod vedit, pe când pântecul i-se umfla mereu. În zilele din urmă copilul dete afară prin gură un șerpe viu de o lungime de vre-o 50 centimetri, care fu ucis și trimis universității din Strasburg. De atunci turburanțele patologice au încetat și copilul e sănătos. Se presupune, că ar fi înghițit un ou de șerpe, bînd apă molipsită.

Calendarul vechiu și nou a săptămânii.

Dum. Tomei, ev. Ioan, c. 20, g. 1, v. 1.

Dum.	21 S. M. Ianuarie	4 Florianus
Luni	22 C. Teodor	5 Pius
Mar.	23 (†) S. M. George	6 Ioan
Merc.	24 M. Sava	7 Stanislau
Joi	25 S. ap. și ev. Marcu	8 (†) In. D.
Vineri	26 M. Vasilie	9 Grigorie
Sâmb.	27 Sim. frat. Domn.	10 Isidor

Têrgurile din Ungaria, Transilvania și Bănat.

Dela 4 — 10 Maiu n.

5. Abrud. Agirbiciu. Capolnaș. Cubin. Geogul-de-jos. Jibeu. Voila.
6. Borșea. Lipova. Sălășul-de-sus.
7. Cața. Reteag.
8. Aita-mare. Aiud. Beiuș. Sângeorgiul-săs.
9. Bercaș. Bocșa-montană. Ibașfalău. Lugoj. Arad. Nocrichiu. Satulung. Tășnad.
10. Grădiștea. Sercaia.
11. Seica-mare.

Prim-colaborator: Const. P. Barcianu.
Redactor-responsabil: Ioan Fleșeriu.

„ARDELEANA“

institut de credit și de economii societate pe acțiil.

Sediul: Orăștie, în casele proprii.

Fondată la anul 1885.

Capital social: 500.000 cor. Fonduri: 350.000 coroane.

Starea Depunerilor: peste 2,000.000 cor.

Se primesc: Depuneri spre fructificare, dela particulari cu 5% fără anunț, cu 5½% cu anunț; ear' dela corporațiuni culturale cu 6% interese.

Darea de venit după interese o solvește institutul separat.

Depuneri și ridicări făcute prin postă se efectuesc cu reîntoarcerea postei.

3— (48)

Direcțiunea.

Biblioteca
„Bunul Econom“.

Au apărut până acum broșurile:

1. Despre nutrețurile ierboase, cositurile, prepararea fânului și pășunile.
2. Economia porcilor, oilor și caprelor.
3. Sămënța plantelor agricole și sămănatul lor.

Prețul unei broșuri 30 fl.

(Pentru România 50 bani).

Se poate comanda la toate librăriile mai principale și la

Administrația revistei

„Bunul Econom“

Orăștie — (Szászváros.)

Revênzătorilor, rabat potrivit.

Să află de vânzare

(31) 6—

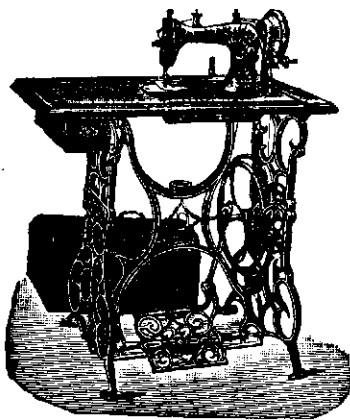
Cassă Wertheimiană

mare cu două uși nr. 8.

Prețul 250 floreni.

A se adresa la

Administrația „Bunul Econom“.

Recomand depositul meu, aproape cel mai mare de mașini de cusut, de felurite sisteme, tocmită mai ales pentru broderia de artă cu prețuri foarte moderate, și la dorință, pe lângă plățire în rate ușoare. Mașini vechi se primesc în schimb, ca plată pentru cele noue. (37) 7—

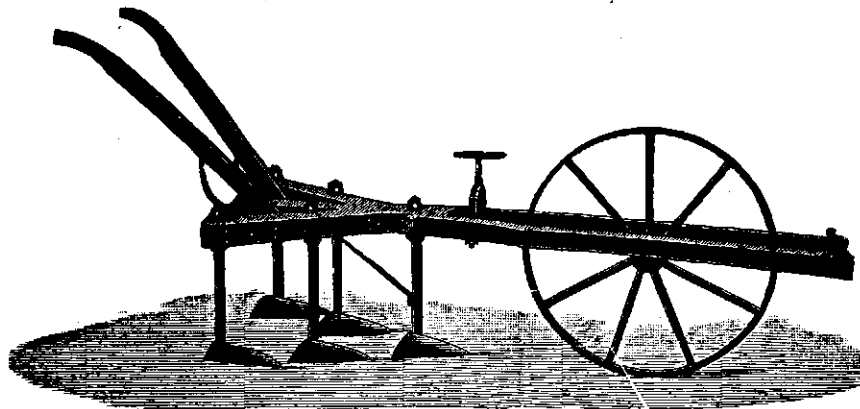
F. F. Widmann

prăvălie de modă, postav, lingherie, pănză diferiți articoli în Orăștie (Szászváros).

Pentru P. T. Economi!

Recomand pentru sămănaturile de primăvară

cele mai bune și de mine introduse în țară cu bun succes

Mașini de săpat și întors cucuruzul
cu 3 și 5 sape.

Mașini de sămănat cucuruz și napi
cu 2, 3 și 5 rînduri.

Afară de acestea recomand cele mai practice mașini de sămănat trifoiu și lucernă, cu cari sămănând în șire deopotrivă, cruți foarte multă sămăntă.

Andrieu Rieger

prima fabrică ardeleană de mașini agricole și turnătorie de fer în Sibiu.

(47) 6—10

VERZEICHNISS
aller 50.000 Gewinne
 Der größte Gewinn im glücklichsten Falle
1.000.000 Kronen.
 Speziell sind die Gewinne wie folgt eingetheilt.

Sämmtliche Gewinne werden in ca. 5 Monaten gezogen und sind in Baar zahlbar.

	Kronen
1 Prämio mit	600000
1 Gew. à	400000
1 . . .	200000
2 . . .	100000
1 . . .	90000
1 . . .	80000
1 . . .	70000
2 . . .	60000
1 . . .	40000
5 . . .	30000
1 . . .	25000
2 . . .	20000
3 . . .	15000
31 . . .	10000
67 . . .	5000
3 . . .	3000
432 . . .	2000
763 . . .	1000
1238 . . .	500
90 . . .	300
31700 . . .	200
3900 . . .	170
4900 . . .	130
50 . . .	100
3900 . . .	80
2900 . . .	40
50,000 Gew. u. Pr. im Betrag	13.160,000

Noroc excelent la Török.

Foarte mulți prin noi s'au făcut fericiți.
Onorații cumpărători au câștigat la noi peste 6 milioane cor.

Cea mai cu noroc loterie în toată lumea e loteria noastră de clase reg. ung. privilegiată, care în curând se începe din nou. Din

100.000 losuri **50.000** cu CÂȘTIGURI IN BANI se vor trage la sorți, va să zică, după conspectul alăturat al listei de tragere la sorți câștigă jumătate din totalitatea losurilor.

In timp de 5 luni se va sorta considerabila sumă de **13 milioane 160 mii cor.** Întreaga întreprindere stă sub inspecția statului.

o optime ($\frac{1}{8}$) fl. — 75 sau 150 coroane.
 un pătrar ($\frac{1}{4}$) „ 150 „ 3— „
 jumătate ($\frac{1}{2}$) „ 3— „ 6— „
 un întreg ($\frac{1}{1}$) „ 6— „ 12— „

Losurile le trimitem cu rambursă sau în schimbul trimiterii banilor. Planul oficios se trimite gratis. Vă rog a trimite comanda imediat, dar' cel mai târziu până la

5 Maiu a. o. cu toată încrederea la noi.

A. Török și soțul

casă de bancă

în **Budapesta.**

☆ VI. Teréz-körút 46/a. ☆

Cea mai mare prăvălie de losuri în detal în patria noastră.

Secțiunile loteriei de clasă a prăvăliei noastre principale:

1. Váci-körút 4.
2. Muzeum-körút 11.
3. Erzsébet-körút 54.

„PANNONIA“
Restaurant și Cafenea
 — Orăștie, Piața mare Nr. 2. —
 In casele unde se află:
Pretura și Perceptoratul regesc.
 Se oferă
 mâncări gustoase și eftine.
Vinuri de tot felul curate
 și cu prețuri moderate.
 — Pelin veritabil litra 50 cr. —
 Pentru trăsuri se află
 o curte mare și grajduri spațioase.
Serviciu prompt!

355—1902. végrh. sz.
Árverési hirdetmény.
 Közhírré teszem, hogy a dévai kir. törvényszék 1896. évi 3604. számú végzése következtében Dr. Vlad Aurel ügyvéd által képviselt «Ardeleana» pénzüintézet javára, Floarea Alexa s t. elleni 240 kor. s járulékai erejéig foganatosított kielégítési végrehajtás után lefoglalt és 716 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: széna, szilva és kádak nyilvános árverésen eladtnak.
 Ezen árverés a dévai kir. jbiróság 1902-ik évi V 592 számú végzése folytán 240 kor. tőkekövetelés, ennek 1899. évi május hó 27 napjától járó 6% kamatai, $\frac{1}{3}$ % váltódíj és eddig 3 kor. 40 fil. biróilag már megállapított költségek erejéig Vormagán alperesek lakásán leendő eszközzésére 1902. évi május hó 28. napjának d. e. 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is elfognak adatni.
 Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felútfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az. 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.
 Kelt Déván, 1902. évi április hó 25. napján.
Schuszter Vilmos,
 kir. bir. vhajtó.

Scrisoarea pentru comande se taie. Banca **Török A. és Társa Budapest.**

Vă rog a-mi trimite.....losuri originale de I. clasă de ale loteriei de clasă împreună cu planul oficios.

Suma de.....coroane { Vă rog a o rambursa
 o trimis cu mandat postal } ce nu convine
 o alătur în note de bancă } se șterge

Adresa corectă

.....

Se aduce la cunoștința publică, că în
 (46) **HUNEDOARA (PIAȚA-MARE)** 3—
 în casele domnului *Eduard Toth* s'a deschis o
Tipografie
Librărie și cu un Deposit de tipărituri sub numele:
 — „IDEAL“ —
 Institut tipografic în Hunedoara.
 Tipografia primește ori-ce fel de lucrare tipografică.
 — Serviciu prompt. —
 Executare cu acurateță și ieftină.